

Govor predsednika Fiskalnega sveta na seji Odbora za finance, 17. 11. 2023

Tudi proračunsko načrtovanje za leto 2025 skupaj s spremenjenim predlogom proračuna odraža večino pomanjkljivosti, na katere Fiskalni svet opozarja že vsaj od pričetka epidemije. Kljub negotovostim, ki se tokrat nanašajo zlasti na oceno stroškov poplav in na način njihovega financiranja, bi morala vlada pripraviti kredibilen scenarij nespremenjenih politik. Ta bi nedvoumno nakazal na razpoložljiv manevrski prostor fiskalne politike in posledično definiral obseg ukrepov, ki jih je potrebno sprejeti za naslavljanje tako kratkoročnih kot dolgoročnih izzivov javnih financ.

Kljub temu pa je v predloženih proračunskih dokumentih načrtovanje pomanjkljivo in ne omogoča ustreznega zaupanja. Zaradi sprejemanja dodatnih ukrepov in njihovega spreminjanja v času obravnave proračunskih dokumentov se nezanesljivost še stopnjuje. Nekateri takšni ukrepi so sicer povezani s financiranjem odprave posledic poplav in dokazujejo nezadosten premislek ob njihovem uvajanju, kot sta uvedba in naknadna odprava solidarnostnega prispevka. Takšno delovanje vnaša dodatno negotovost v že sicer negotovo ekonomsko okolje in lahko sproža nepredvidljivo reakcijo ekonomskih subjektov. Hkrati so bili po oddaji predloga proračuna sprejeti tudi ukrepi, ki s poplavami niso povezani.

Takšen sistem priprave proračunskih dokumentov med drugim nakazuje neučinkovitost proračunskega načrtovanja. Terja tudi pojasnila, ali in kako so dodatni ukrepi, kot je sprememba solidarnostnega prispevka, iz spremembe predloga proračuna, ki ga obravnavate, izključeni oziroma, ali so sploh vključeni. To velja za povprečnino, ki je drugačna kot predvideva predlog Zakona o izvrševanju proračuna za leti 2024 in 2025. Navedeni in morebitni dodatni ukrepi spreminjajo predlog proračuna. Nenazadnje lahko ob nespremenjenih skupnih prihodkih in odhodkih že zgolj spremenjena struktura proračuna spreminja makroekonomska gibanja in napovedi, ki so podlaga za pripravo proračunov in ki vplivajo tudi na druge proračunske postavke. Tovrstnih vplivov ob pregledu spremenjenega predloga proračuna za leto 2025 ni zaznati, kar dodatno zmanjšuje njegovo kredibilnost.

Včerajšnje odločitve vlade glede usklajevanja socialnih transferov in plač, neplačevanja prispevka za obnovljive vire energije ter iskanje rešitev glede upoštevanja obveznega zdravstvenega prispevka v osnovi za dohodnino te trditve potrjujejo. Vlada bi morala pred današnjo razpravo o spremenjenem predlogu proračuna za 2025 in jutrišnjo razpravo o spremembi proračuna za 2024 prikazati pričakovane javnofinančne učinke dodatno sprejetih ukrepov. Vendar to ni mogoče tudi zaradi njihovega vpliva na makroekonomske podlage. Zato so proračunski dokumenti, ki jih je ocenjeval Fiskalni svet in o katerih odločate danes, brezpredmetni, takšno ravnanje vlade pa je nedopustno in neprimerno iz vidika kredibilnega proračunskega načrtovanja.

Na koncu ponavljam še eno ključnih ugotovitev ocene proračunskih dokumentov za leti 2024 in 2025, namreč, da Fiskalni svet ocene skladnosti s fiskalnimi pravili za leto 2025 ni mogel pripraviti tako, kot zahteva Zakon o fiskalnem pravilu. Dokumentacija, ki jo je Vlada predložila Fiskalnemu svetu, ni bila celovita, saj projekcije sektorja država niso vključevale leta 2025. V spremenjenem okviru ekonomskega upravljanja EU naj bi imelo srednjeročno proračunsko načrtovanje ključno vlogo in naj bi vsebovalo vsaj štiri leta. Omejitev projekcij zgolj na dve leti vnaprej je poleg neskladnosti z domačo veljavno zakonodajo zato zaskrbljujoča tudi iz tega vidika.